

שעט

שְׁמַעְתִּי מִמּוֹרֵי עַד שְׁדָרְשָׁה בֶּן זֹמָא וכו', כִּי הִדְרָשָׁה מְשַׁבֵּר הַקְּלִפּוֹת, וְדַבְרֵי פִי חָכָם חֵן.

שעט

ה"דרשה" משברת את הקליפות ומאפשרת גילוי אלקות

שְׁמַעְתִּי מִמּוֹרֵי הַבַּעַשׁ פִּירוּשׁ בְּדֶרֶךְ הַסּוּד עַל לִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה¹ "אמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שְׁדָרְשָׁה בֶּן זֹמָא וכו'", שְׁדָרְשָׁה בֶּן זֹמָא בְּדִרְשָׁתוֹ הַצִּלִּיחַ לַפְּעוּל וּלְחַדֵּשׁ אֶת עֲנִינָה הָרוּחָנִי שֶׁל "יציאת מצרים בלילות", פִּירוּשׁ², כִּי הֵנָּה "עֲנִין גְּלוּת מִצְרִים הִיא – שֶׁחֲסַר מֵהֶם הַדַּעַת שִׁידְעוּ לְהַכִּיר שִׁישׁ בּוֹרָא אֶחָד הַמַּחֲדָשׁ בְּטוּבוֹ תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית"³, וְעִנִּין "אֲמִירַת יִצְיָאָה מִצְרִים

1. ראה גם תולדות יעקב יוסף וישלח כח, א [קלא]. חומש היכל הברכה – קדושים קסה, א ואלך; תבוא קסא, א ואלך; לקט אמרי פנינים רי, ב.

2. ברכות פרק א, ה. וראה גם ספר השיחות תש"ו ע' 32.

3. לפי פשוטה כוונת המשנה היא שבן זומא דרש מתוך הכתובים את החובה להזכיר את יציאת מצרים אף בלילה (כמובא בהמשך לשון המשנה); אך לפי פירוש הבעש"ט ההדגשה היא על עצם פעולת ה"דרשה", כדלהלן בפנים.

4. הביאור והלשונות הבאים להלן – מתו"י שם (בשם הבעש"ט).

5. בחומש היכל הברכה תבוא שם: "שחסר מהם הדעת להכריע [בשכלם] שיש בורא המחדש בכל רגע מעשה בראשית, והוא ממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה וממש אלופו של עולם בכל תנועה... שאין שום מציאות בלתי ה' יתברך ובכל

בלילות" הוא היכולת "לפרסם [את ענין] חידוש העולמות" על ידי הבורא, אשר גילוי זה "נקרא יציאת מצרים בלילות", "כי חושך הקליפות נקרא לילות, [ו]גורם זה שאי אפשר שתאמר יציאת מצרים, שהוא פרסום חידוש העולמות", ואם כן "יציאת מצרים בלילות" משמעה ההתגברות על חושך זה⁴ וגילוי האמונה ב"בורא אחד המחדש בטובו תמיד מעשה בראשית"⁵;

לבושין וכיסויים והסתרות פנים – שם אלופו של עולם". ובלקט אמרי פנינים שם הוסיף: "ומשגיח על כל פרט ופרט, ועל כל תנועה שם הוא אתו עמו".

6. בחומש היכל הברכה קדושים שם מפרש ש"אמירת יציאת מצרים בלילות" היינו "התגלות אלקותו גם בגלות הדומה ללילה". וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא חלק א' ע' עג. ספר השיחות תש"ו שם. תורת מנחם תשנ"ב חלק ב' ע' 97 ובמצוין שם הערה 31.

7. בחומש היכל הברכה תבוא שם הוסיף: "וכל זה הוא ממש יציאת מצרים שבכל יום... כי בכל יום אדם יורד לכמה בחינות, הסתרות וחשכות וחלישות דעת וכמה מחשבות; ו"צדיק באמונתו" – שמאמין שאין שום מציאות שרואה ושומע בלתי ה' יתברך, וכל מאורעות הם בהשגחה פרטית – אזי באמונה זאת "יחיה", בחיות אלקות ונעשה בריאה חדשה ממש, וזהו יציאת מצרים שבכל יום אדם נגאל".

ובלקט אמרי פנינים שם הוסיף עוד: "דהיינו שיוכל לפרסם חידוש העולמות והתחדשות השגחת אלקות על כל תנועה, שיראו הכל זאת בעיניהם ממש, אף בלילות, בהסתרות וחשכות... ועל זה הצטער התנא "ולא זכיתי" [לשון זיכור – שלא הגעתין להזדככות שיהיה בכחי להסיר חשכות והסתרות הקליפות... עד שיראו הכל התגלות

מקורות
ושינויי נוסחאות

שעט. צפנת פענח
תרומה, ד"ה עוד
י"ל ביותר.
ממורי. שם נוסף:
זללה"ה.

ו"להראות פרסום יציאת מצרים", ולכן מש"דרשה בן זומא"¹¹ – "זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות". וְדָרְגִי פִי חֲכָם חַיִּים¹².

פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד. וראה חומש היכל הברכה, משפטים – אוצר החיים קצ, א).

וראה לעיל סימן יד הערה 2. תוי"י קדושים ושלח שם; דברים קסו, ב [ר]. אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ, חלק ג אגרת תשנ בסופה (בשם הבעש"ט). ועיין עוד זהר חלק ג כז, ב; ככד, ב; תקוני זהר תקון ט תנינא – קמז, א. תניא, אגרת הקודש סימן כו. ספר המאמרים עטר"ת ע' רצד. ספר המאמרים תש"ט ע' 65.

11. בחומש היכל הברכה תבוא שם ביאר גם את שייכות הדברים לבן זומא דוקא – ש"המשיך לשעתו ביטול הקליפות, והראה לכל אש מלהטת סביבו ואורות ועולמות עליונים בהתגלות רב כמו שיהיה לעתיד, כי בן זומא הוא אחד מיורדי מרכבה (חגיגה יד, ב) שם מבואר, שהיה אחד מאלו ש"נכנסו לפרדס". ויעויין לעיל סימן צו (א), והראה לשעתו מה שיהיה לעתיד". וראה לקוטי דיבורים חלק ג, ליקוט כג סוף סעיף לח. לקוטי שיחות חלק ג שם.

12. על פי לשון הכתוב – קהלת י, יב.

וכיצד אפשרי הדבר? על ידי עצם ענין ה"דרשה" ("עד שדרשה בן זומא"), פִּי הַדְרָשָׁה מְשַׁבֵּר חֲקִלְפוֹת⁹ – כלומר, המאמץ והגייעה לסלק את הקושיות ואי-ההבנות שבלימוד ולגלות אור חדש בהבנת התורה⁹ פועלים לשבור את חושך הקליפה¹⁰

אלקית, שתאמר יציאת מצרים... היינו באמירה, לומר לחברו ראה בעיניך התגלות אלקות וחידוש עולמות... כי חושך הקליפות גורם שאי אפשר שתאמר באמירה ראה בעיניך יציאת מצרים".

8. ראה מדרש משלי פרשה י: "בשעה שחכם יושב ודורש – אני מוחל ומכפר עוונותיהם של ישראל".

9. "הפלפול בתורה" – בעש"ט על התורה, ויצא הערה יא. ובתוי"י שלח קלב, ב [ע]: "הרב האר"י זלה"ה תחילה למד הלכה בפלפול [לפני שנכנס ללימוד הסוד], כדי לשבר הקליפות". וראה גם שם קדושים צה, ד [תמה].

וראה לקט אמרי פנינים שם, שהיה האריז"ל "מפלפל בדרש בכח ובזיעה גדולה".

10. בצפנת פענח להלן: "והענין, כי כל ספק וקושיא הוא קליפה, ועל ידי התירוצ' משבר הקליפות, כמבואר בכתבי האר"י זלה"ה" (לקוטי תורה, טעמי המצוות ושער המצוות פרשת ואתחנן).